

De hemelbestormer

Lente! Seizoen van het grote versieren, van baltsen, pronken, paren. Kleurige bloesems, vogelzang, het kikkerkoor in de vijver; alles in de natuur staat in het teken van voortplanting. En daarmee van eeuwig leven.

Een van de hoogtepunten in dit lentefeest is de baltsvlucht van de grutto, uitgevoerd tegen een decor van weids polderland waar de horizon de wolken raakt. Langs brede sloten bloeien gouden dotters en in de hooilanden staan lila pinksterbloemen en zachtrode veldzuring half verscholen tussen het malse groene gras. Onzichtbaar in de blauwe lucht tiereliert een veldleeuwerik zijn hooglied. Twee grutto's staan rustig bij elkaar met hun lange snavels in de grond te prikken, op zoek naar malse wormen. Opeens is het met de landelijke rust gedaan. Een grutto vliegt loodrecht uit het gras omhoog onder het slaken van luide kreten, alsof hij zijn burens hoognodig een lesje moet leren. Maar burens laten zich vandaag niet zien. Hoger en hoger stijgt de vogel tot hij de hele polder kan overzien. Daar begint hij aan zijn rondedans. Met rukkende vleugels beschrijft hij wijde cirkels boven zijn domein. Bij elke vleugelslag werpt hij zich van de ene zijde op de andere, terwijl hij grut-to roepend de maat aangeeft. Door het ritmische kantelen ontstaat een hypnotiserende afwisseling tussen de donkere bovenkant en de bleke onderzijde, die oplicht in de zonnestralen.

Minuten lang beheerst de uitbundigheid van de grutto het luchtruim. Opeens vouwt hij zijn vleugels samen. Als een steen valt de vogel uit de lucht. Net boven het gras spreidt hij vleugels en staart om toch nog een zachte landing te maken, precies op de plek waar hij een paar minuten geleden zijn luchtshow begon. Op de grond houdt hij zijn vleugels een paar tellen omhoog en de staart wijd gespreid om nog meer indruk te maken op zijn partner. Maar die lijkt niet in het minst geïmponeerd en gaat rustig door met pieren steken.

Toen ik dertig jaar geleden mijn boerderijtje in Drenthe betrok, kon ik in april en mei bijna dagelijks genieten van gruttokunsten hoog boven mijn huis. Ze broedden destijds vlakbij in de lage hooilanden van de Weidestukken en Oostermade. Maar het is daar stil geworden. Een enkele Kievit buitelt er nog boven geploegde maïsvelden, maar grutto's hebben het opgegeven. Ze zijn niet bestand tegen het vroege maaien en de diepe ontwatering van de hooilanden van weleer. Gelukkig broeden nog enkele paren in een vergeten hoekje dat laat gemaaid wordt.

Vorig jaar kon ik bij huis maar één keer genieten van de baltsvlucht van een grutto. Het was op de eerste dag van mei. Ik was bezig in de tuin, maar bij het horen van zijn jubelkreet legde ik de hark neer om de vogel te volgen op zijn hemelse rondedans. Onweerstaanbaar, die uitbundigheid en levensenergie! Ik voelde mezelf een stukje opgetild boven de zwarte aarde. Maar mijn intense vreugde werd getemperd door de wetenschap dat dit wel eens de laatste keer kon zijn.

Het is toch ondenkbaar dat we de grutto, bron van pure levensvreugde, zomaar uit ons landschap laten verdwijnen!

Eef Arnolds

De tekst is eerder verschenen in het tijdschrift Zens 10 nr 5. 2007.